



## **LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINIS TEISMAS**

### **NUTARIMAS**

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 1993 M. RUGPJŪČIO 25 D. NUTARIMO NR. 649 „DĖL LIETUVOS ŽEMĖS ŪKIO AKADEMIJOS NAUDOJAMOS ŽEMĖS STATUSO IR JOS NAUDOJIMO ZONAVIMO SCHEMOS PATVIRTINIMO“, LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 1994 M. BALANDŽIO 19 D. NUTARIMO NR. 294 „DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 1993 M. RUGPJŪČIO 25 D. NUTARIMO NR. 649 DALINIO PAKEITIMO“, LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 1995 M. KOVO 9 D. NUTARIMO NR. 350 „DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 1993 M. RUGPJŪČIO 25 D. NUTARIMO NR. 649 „DĖL LIETUVOS ŽEMĖS ŪKIO AKADEMIJOS NAUDOJAMOS ŽEMĖS STATUSO IR JOS NAUDOJIMO ZONAVIMO SCHEMOS PATVIRTINIMO“ PAPILDYMO“ ATITIKTIES LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCIJAI, LIETUVOS RESPUBLIKOS ĮSTATYMO „DĖL PILIEČIŲ NUOSAVYBĖS TEISIŲ Į IŠLIKUSĮ NEKILNOJAMĄJĮ TURTAŲ ATSTATYMO TVARKOS IR SĄLYGŲ“ 12 STRAIPSNIO 5 PUNKTUI (1993 M. LIEPOS 15 D. REDAKCIJA), LIETUVOS RESPUBLIKOS PILIEČIŲ NUOSAVYBĖS TEISIŲ Į IŠLIKUSĮ NEKILNOJAMĄJĮ TURTAŲ ATKŪRIMO ĮSTATYMO 12 STRAIPSNIO 8 PUNKTUI (1999 M. GEGUŽĖS 13 D. REDAKCIJA) IR LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS REFORMOS ĮSTATYMO 13 STRAIPSNIO 4 PUNKTUI (1993 M. LIEPOS 15 D. REDAKCIJA)**

2002 m. gegužės 10 d.

Vilnius

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, susidedantis iš Konstitucinio Teismo teisėjų Armano Abramavičiaus, Egidijaus Jarašiūno, Egidijaus Kūrio, Kęstučio Lapinsko, Zenono Namavičiaus, Augustino Normanto, Jono Prapiesčio, Vytauto Sinkevičiaus, Stasio Stačioko, sekretoriaujant Daivai Pitrėnaitei, dalyvaujant suinteresuoto asmens – Lietuvos Respublikos Vyriausybės atstovėms

Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos Žemės reformos skyriaus vedėjo pavaduotojai Irenai Bujavičienei ir Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos Teisės ir personalo skyriaus vedėjai Dainorai Remeikytei,

remdamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 102 ir 105 straipsniais ir Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1 straipsniu, viešame Teismo posėdyje 2002 m. balandžio 25 d. išnagrinėjo bylą Nr. 15/2000 pagal pareiškėjo – Panevėžio apygardos teismo prašymą ištirti, ar Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 25 d. nutarimas Nr. 649 „Dėl Lietuvos žemės ūkio akademijos naudojamos žemės statuso ir jos naudojimo zonavimo schemos patvirtinimo“, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1994 m. balandžio 19 d. nutarimas Nr. 294 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 25 d. nutarimo Nr. 649 dalinio pakeitimo“, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995 m. kovo 9 d. nutarimas Nr. 350 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 25 d. nutarimo Nr. 649 „Dėl Lietuvos žemės ūkio akademijos naudojamos žemės statuso ir jos naudojimo zonavimo schemos patvirtinimo“ papildymo“ neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 23 straipsniui, Lietuvos Respublikos piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 12 straipsnio 8 punktui (1999 m. gegužės 13 d. redakcija) ir Lietuvos Respublikos žemės reformos įstatymo 13 straipsnio 4 punktui (1993 m. liepos 15 d. redakcija).

Konstitucinis Teismas

**nustatė:**

**I**

Pareiškėjas – Panevėžio apygardos teismas 2000 m. kovo 14 d. apeliacine tvarka nagrinėjo civilinę bylą. Teismas nutartimi bylos nagrinėjimą sustabdė ir kreipėsi į Konstitucinį Teismą su prašymu ištirti, ar Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 25 d. nutarimas Nr. 649 „Dėl Lietuvos žemės ūkio akademijos naudojamos žemės statuso ir naudojimo zonavimo schemos patvirtinimo“ (Žin., 1993, Nr. 42-867; toliau – ir Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 25 d. nutarimas Nr. 649), Vyriausybės 1994 m. balandžio 19 d. nutarimas Nr. 294 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 25 d. nutarimo Nr. 649 dalinio pakeitimo“ (Žin., 1994, Nr. 30-551; toliau – ir Vyriausybės 1994 m. balandžio 19 d. nutarimas Nr. 294) ir Vyriausybės 1995 m. kovo 9 d. nutarimas Nr. 350 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 25 d. nutarimo Nr. 649 „Dėl Lietuvos žemės ūkio akademijos naudojamos žemės statuso ir naudojimo zonavimo schemos patvirtinimo“ papildymo“ (Žin., 1995, Nr. 23-542; toliau – ir Vyriausybės 1995 m. kovo 9 d. nutarimas Nr. 350) neprieštarauja Konstitucijos 23 straipsniui, Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 12 straipsnio 8 punktui (1999 m. gegužės 13 d. redakcija) ir Žemės reformos įstatymo 13 straipsnio 4 punktui.

## II

Pareiškėjas prašymą grindžia šiais argumentais.

Pareiškėjas nurodo, kad 1991 m. birželio 18 d. priimtame Lietuvos Respublikos įstatyme „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“ buvo įtvirtinta pirmenybė sugrąžinti buvusiems savininkams žemę natūra ir tik nesant tokios galimybės buvo nustatyta teisė nuosavybės teisės atkūrimo būdą pasirinkti įstatymo nustatyta tvarka ir sąlygomis. Šio įstatymo 12 straipsnyje buvo nustatyta, kokiais atvejais žemė ne gražinama natūra, bet yra išperkama valstybės. Viena iš tokių sąlygų buvo ta, kad žemė yra suteikta mokslo ir mokymo įstaigoms eksperimentams ir kitokioms mokslo reikmėms.

Iki nurodyto įstatymo priėmimo Lietuvos žemės ūkio akademijai (toliau – ir LŽŪA) buvo paskirta žemė mokomajai gamybinei bazei. Piliečiai yra padavę pareiškimus atkurti nuosavybės teises į žemę gražinant jiems natūra dalį žemės, paskirtos LŽŪA. Nuosavybės teisės dar neatkurtos, žemė buvusiems savininkams natūra negražinama. Žemės sklypai, į kuriuos prašoma atkurti nuosavybės teises, LŽŪA rektoriaus 1992 m. kovo 12 d. įsakymu Nr. 56-kb ir Kauno rajono Noreikiškių apylinkės tarybos 1992 m. kovo 13 d. sprendimu „Dėl žemės sklypų suteikimo gyvenamų namų statybai“ buvo suteikti kitiems asmenims individualių gyvenamųjų namų statybai, vėliau Vyriausybės 1995 m. kovo 9 d. nutarimu Nr. 350 šiuos sklypus leista privatizuoti.

Pareiškėjas nurodo, kad Vyriausybė 1993 m. rugpjūčio 25 d. nutarimu Nr. 649 suteikė valstybės išperkamos žemės statusą LŽŪA naudojamam 862,4 ha žemės plotui, t. y. ne tik žemei, skirtai LŽŪA mokslo ir mokymo reikmėms, bet ir tai žemės daliai, kurioje suteikti sklypai individualių gyvenamųjų namų statybai. Šis Vyriausybės nutarimas priimtas vadovaujantis įstatymo „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“ 12 straipsnio 5 punktu (1993 m. liepos 15 d. redakcija). Pareiškėjo nuomone, Vyriausybė nurodytame nutarime neteisingai interpretavo sąvokos „mokslo ir mokymo reikmėms“ reikšmę, suteikdama valstybės išperkamos žemės statusą sklypams, skiriamiems mokymo įstaigos darbuotojams individualių gyvenamųjų namų statybai.

Įstatymo „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“ 12 straipsnio 5 punkte (1993 m. liepos 15 d. redakcija) įtvirtinta nuostata išliko 1997 m. liepos 1 d. Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 12 straipsnio 8 punkte, taip pat šio įstatymo to paties straipsnio bei punkto 1999 m. gegužės 13 d. redakcijoje. Vyriausybės nutarimas yra įstatymo normų taikymo aktas. Iš Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 12 straipsnio 8 punkto (1999 m. gegužės 13 d. redakcija) išplaukia, kad Vyriausybė tik nustato mokslo reikmėms skirtos žemės sklypų dydžius ir naudotojų sąrašą, bet nesprendžia žemės sklypų statuso.

Pareiškėjo nuomone, žemė LŽŪA galėjo būti skirta tik mokymo ir mokslo reikmėms ir tik

tokia žemė galėjo būti valstybės išperkama. Pareiškėjui kyla abejonių, ar Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 25 d. nutarimas Nr. 649, kuriuo LŽŪA naudojamai žemei buvo suteiktas valstybės išperkamos žemės statusas ir patvirtinta šios žemės naudojimo zonavimo schema, taip pat Vyriausybės 1994 m. balandžio 19 d. nutarimas Nr. 294, kuriuo dalis LŽŪA paskirtų žemės sklypų buvo palikta Valstybiniame žemės fonde ir dėl to buvo patikslintas LŽŪA naudojamos žemės plotas, ir Vyriausybės 1995 m. kovo 9 d. nutarimas Nr. 350, kuriuo buvo leista privatizuoti individualių gyvenamųjų namų statybai suteiktus žemės sklypus, neprieštarauja Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 12 straipsnio 8 punktui (1999 m. gegužės 13 d. redakcija), Žemės reformos įstatymo 13 straipsnio 4 punktui ir Konstitucijos 23 straipsniui.

### III

Rengiant bylą Konstitucinio Teismo posėdžiui buvo gauti suinteresuoto asmens – Vyriausybės atstovų D. Remeikytės ir E. Mušinskio rašytiniai paaiškinimai.

1. D. Remeikytė savo paaiškiniame nurodė, jog Vyriausybės 1990 m. lapkričio 26 d. potvarkiu Nr. 290p „Dėl žemės sklypų suteikimo ir miškų kirtimo“ LŽŪA buvo suteikta 684,7 ha mokomajai gamybinei bazei steigti. LŽŪA, kaip mokslo ir studijų įstaiga, jai suteiktu valstybės turtu naudojasi įstatymų nustatyta tvarka.

Suinteresuoto asmens atstovė taip pat nurodė, jog Vyriausybė 1991 m. gruodžio 9 d. nutarimu Nr. 540 „Dėl neprivatizuotinių žemės ūkio įmonių ir organizacijų tvirtinimo“ patvirtino neprivatizuotinių žemės ūkio įmonių ir organizacijų sąrašą, pagal kurį LŽŪA suteiktas neprivatizuotos įstaigos statusas priskiriant jai 1000 ha neprivatizuojamų žemės ūkio naudmenų plotą. Vyriausybės 1992 m. vasario 27 d. nutarimu Nr. 134 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. gruodžio 9 d. nutarimo Nr. 540 ir 1992 m. sausio 28 d. nutarimo Nr. 59 dalinio pakeitimo“ LŽŪA skirtas neprivatizuojamų žemės ūkio naudmenų plotas sumažintas iki 727 ha. Vadovaujantis Kauno rajono valdybos 1992 m. kovo 12 d. potvarkiu Nr. 84 „Dėl rajono kaimo gyvenviečių neprivatizuojamų plotų“ šios žemės dalyje buvo numatyta plėsti LŽŪA gyvenvietę.

Pasak suinteresuoto asmens atstovės, Kauno rajono Noreikiškių apylinkės taryba, vadovaudamasi Vyriausybės 1991 m. liepos 12 d. nutarimu Nr. 278 „Dėl individualios statybos“ ir suderinusi su LŽŪA, 1992 m. kovo 13 d. sprendimu suteikė LŽŪA darbuotojams žemės sklypus individualių gyvenamųjų namų statybai.

Suinteresuoto asmens atstovė teigia, kad pagal įstatymo „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“ 12 straipsnio 5 punktą (1993 m. liepos 15 d. redakcija) žemė iš buvusių savininkų buvo išperkama, jeigu ji nustatyta tvarka suteikta mokslo ir mokymo įstaigoms naudotis arba Vyriausybės priskirta eksperimentams bei kitoms mokslo ar mokymo reikmėms žemės ūkio paskirties ir miškų ūkio paskirties žemėje. Todėl pagal nurodytą minėto įstatymo nuostatą visa žemė, suteikta mokslo ir mokymo įstaigai naudotis, yra valstybės

išperkama.

Kartu Žemės reformos įstatymo 13 straipsnio 4 punkto nuostata numatė, kad valstybinė žemė, Vyriausybės nustatyta tvarka suteikta arba numatoma suteikti mokslo ir mokymo įstaigoms eksperimentams bei kitoms mokslo reikmėms, privatinėn nuosavybėn piliečiams neparduodama.

Pasak suinteresuoto asmens atstovės, pagal Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 25 d. nutarimu Nr. 649 patvirtintą LŽŪA teritorijos zonavimo schemą buvo nustatyta, kad eksperimentams ir mokslo bei mokymo reikmėms suteikta žemė užima 629,2 ha ploto, ir ši žemė negalėjo būti privatizuojama, tuo tarpu likusi teritorija (gamybiniam centrui – 14,7 ha, Akademijos miesteliui – 166,6 ha) priskiriama tik prie išperkamos žemės, t. y. ši žemės dalis galėjo būti privatizuojama, todėl Vyriausybės 1995 m. kovo 9 d. nutarimu Nr. 350 buvo leista privatizuoti individualiai statybai suteiktus žemės sklypus.

2. Suinteresuoto asmens atstovas E. Mušinskis rašytiniame paaiškinime teigia, jog Žemės reformos įstatyme (13 straipsnio 4 punkte) ir Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatyme (12 straipsnio 8 punkte) nustatyta Vyriausybės kompetencija skirti žemės sklypus aukštųjų mokyklų reikmėms ir jų normaliam funkcionavimui užtikrinti. Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 12 straipsnyje įtvirtinta, kad valstybės išperkama žemė yra ta, kurią Vyriausybė suteikia mokslo ir mokymo įstaigoms. Vyriausybė, 1993 m. rugpjūčio 25 d. nutarimu Nr. 649 suteikdama žemę mokslo įstaigoms, E. Mušinskio nuomone, kartu netiesiogiai joms suteikė ir valstybės išperkamos žemės statusą. Jokiam teisiniam akte nėra nustatyta, kas yra „mokslo ir mokymo reikmės“. Pasak suinteresuoto asmens atstovo, termino „mokslo ir mokymo reikmės“ negalima aiškinti siauramai, t. y. jo sieti tik su aukštosios mokyklos pastatais ir laboratorijomis, kuriuose vyksta paskaitos ir užsiėmimai. Aukštosios mokyklos darbuotojų socialinių reikmių užtikrinimas taip pat tiesiogiai daro įtaką mokslo bei mokymo proceso funkcionavimui ir kokybei. Todėl žemės suteikimas projektuojamiems naujiems gamybiniam ir kitiems pastatams bei gyvenamiesiems namams, taip siekiant garantuoti normalias aukštosios mokyklos veiklos sąlygas ir išimtinai LŽŪA darbuotojų socialines reikmes bei tam tikras garantijas, turi būti vertinamas kaip aukštosios mokyklos mokslo ar mokymo reikmių užtikrinimas. Ginčijami Vyriausybės nutarimai tik nustato galimybę fiziniams asmenims įsigyti privatinėn nuosavybėn LŽŪA mokomajai gamybinei bazei paskirtoje teritorijoje esančius sklypus, kurie iki 1992 m. kovo 15 d. teisėtai buvo suteikti šiems asmenims gyvenamiesiems namams statyti.

3. Suinteresuoto asmens atstovų nuomone, ginčijami Vyriausybės nutarimai neprieštarauja įstatymo „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“ 12 straipsnio 5 punktui (1993 m. liepos 15 d. redakcija), Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 12 straipsnio 8 punktui (1999 m. gegužės 13 d. redakcija), Žemės reformos įstatymo 13 straipsnio 4 punktui ir Konstitucijos 23 straipsniui.

**IV**

Rengiant bylą Konstitucinio Teismo posėdžiui taip pat gauti Žemėtvarkos ir teisės departamento prie Žemės ūkio ministerijos direktoriaus pavaduotojo A. Kadūno bei Mokslo ir studijų departamento prie Švietimo ir mokslo ministerijos direktoriaus A. Žalio rašytiniai paaiškinimai.

**V**

Konstitucinio Teismo posėdyje suinteresuoto asmens – Vyriausybės atstovė D. Remeikytė iš esmės pakartojo rašytiniuose paaiškinimuose išdėstytus argumentus. Suinteresuoto asmens – Vyriausybės atstovė I. Bujavičienė pritarė D. Remeikytės išdėstytiems argumentams.

Konstitucinio Teismo posėdyje kalbėjo specialistas Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro patarėjas P. Aleknavičius.

Konstitucinis Teismas

**konstatuoja:****I**

1. Vyriausybė 1993 m. rugpjūčio 25 d. priėmė nutarimą Nr. 649 „Dėl Lietuvos žemės ūkio akademijos naudojamos žemės statuso ir jos naudojimo zonavimo schemos patvirtinimo“, 1994 m. balandžio 19 d. – nutarimą Nr. 294 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 25 d. nutarimo Nr. 649 dalinio pakeitimo“, 1995 m. kovo 9 d. – nutarimą Nr. 350 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 25 d. nutarimo Nr. 649 „Dėl Lietuvos žemės ūkio akademijos naudojamos žemės statuso ir jos naudojimo zonavimo schemos patvirtinimo“ papildymo“.

Pareiškėjas prašo ištirti, ar minėti Vyriausybės nutarimai neprieštaruja Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 12 straipsnio 8 punktui (1999 m. gegužės 13 d. redakcija), Žemės reformos įstatymo 13 straipsnio 4 punktui ir Konstitucijos 23 straipsniui.

2. Vyriausybė 2001 m. kovo 8 d. nutarimu Nr. 266 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. rugpjūčio 13 d. nutarimo Nr. 1026 „Dėl žemės, suteiktos mokslo bei mokymo įstaigoms ir perduotos valstybiniam specializuotiems sėklininkystės ir veislininkystės ūkiams, specialiosios paskirties veislininkystės bendrovėms, naudotojų ir jų naudojamų žemės sklypų dydžio nustatymo“ dalinio pakeitimo“ savo 1993 m. rugpjūčio 25 d. nutarimą Nr. 649 „Dėl Lietuvos žemės ūkio akademijos naudojamos žemės statuso ir jos naudojimo zonavimo schemos patvirtinimo“, 1994 m. balandžio 19 d. nutarimo Nr. 294 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 25 d. nutarimo Nr. 649 dalinio pakeitimo“ 1 punktą ir 1995 m. kovo 9 d. nutarimą Nr. 350 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 25 d. nutarimo Nr. 649 „Dėl Lietuvos žemės ūkio akademijos naudojamos žemės statuso ir jos naudojimo zonavimo schemos patvirtinimo“ papildymo“ pripažino netekusiais galios.

Pagal Konstitucinio Teismo įstatymo 69 straipsnio 4 dalį ginčijamo teisės akto panaikinimas yra pagrindas priimti sprendimą pradėti teisenai nutraukti. Formuluoję „yra pagrindas <...> pradėti teisenai nutraukti“ aiškintina kaip nustatanti Konstitucinio Teismo teisę, atsižvelgiant į nagrinėjamos bylos aplinkybes, nutraukti pradėtą teiseną, bet ne kaip nustatanti, jog kiekvienu atveju, kai ginčijamas teisės aktas yra panaikintas, pradėta teiseną turi būti nutraukta (Konstitucinio Teismo 2000 m. balandžio 5 d., 2002 m. kovo 4 d. nutarimai).

Pažymėtina, kad pareiškėjui – Panevėžio apygardos teismui kreipusis su prašymu ištirti, ar ginčijami Vyriausybės nutarimai neprieštaruoja Konstitucijai ir įstatymams, o Konstituciniam Teismui neišsprendus šio klausimo iš esmės, nebūtų pašalintos teismui kilusios abejonės, ar ginčijami Vyriausybės nutarimai neprieštaravo Konstitucijai ir įstatymams. Nepašalinus šių abejonų, taikant tokius aktus sprendžiant bylą galėtų būti pažeistos konstitucinės žmonių teisės bei laisvės.

3. Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 25 d. nutarimu Nr. 649 buvo patvirtinta LŽŪA suteiktos žemės naudojimo zonavimo schema (2 punktas, 2 priedas) ir LŽŪA naudojamos 862,4 ha ploto žemės daliai, minėtoje zonavimo schemoje numatyta Akademijos miesteliui naujai projektuojamiems gamybiniais ir kitiems pastatams bei gyvenamiesiems namams, suteiktas valstybės išperkamos žemės statusas (1 punktas). Vyriausybės 1994 m. balandžio 19 d. nutarimu Nr. 294 LŽŪA suteiktos žemės naudojimo zonavimo schema buvo patikslinta (1.3 punktas, 2 priedas) ir LŽŪA naudojamos 813,77 ha ploto žemės daliai, minėtoje zonavimo schemoje numatyta Akademijos miesteliui projektuojamiems naujiems gamybiniais ir kitiems pastatams bei gyvenamiesiems namams, paliktas valstybės išperkamos žemės statusas. Vyriausybės 1995 m. kovo 9 d. nutarimu Nr. 350 leista fiziniais asmenimis įsigyti privatinę nuosavybę LŽŪA mokomajai gamybinei bazei paskirtoje teritorijoje esančius žemės sklypus, Kauno rajono Noreikiškių apylinkės tarybos iki 1992 m. kovo 15 d. suteiktus šiems asmenims gyvenamiesiems namams statyti.

Pareiškėjo nuomone, žemė LŽŪA galėjo būti skirta tik mokymo ir mokslo reikmėms ir tik tokia žemė galėjo būti valstybės išperkama. Todėl pareiškėjui – Panevėžio apygardos teismui sprendžiant civilinę bylą kilo abejonų, ar minėti Vyriausybės nutarimai neprieštaruoja Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 12 straipsnio 8 punktui (1999 m. gegužės 13 d. redakcija), Žemės reformos įstatymo 13 straipsnio 4 punktui ir Konstitucijos 23 straipsniui.

4. Pareiškėjas prašo ištirti, ar Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 12 straipsnio 8 punktui (1999 m. gegužės 13 d. redakcija), Žemės reformos įstatymo 13 straipsnio 4 punktui ir Konstitucijos 23 straipsniui neprieštaruoja Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 25 d. nutarimas Nr. 649 bei Vyriausybės 1994 m. balandžio 19 d. nutarimas Nr. 294, tačiau iš prašymo motyvų matyti, kad pareiškėjas abejoja ne dėl šių dviejų Vyriausybės nutarimų visų nuostatų atitikties nurodytiems įstatymams ir Konstitucijai, bet tik dėl to, ar Piliečių

nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 12 straipsnio 8 punktui (1999 m. gegužės 13 d. redakcija), Žemės reformos įstatymo 13 straipsnio 4 punktui ir Konstitucijos 23 straipsniui neprieštarauja:

1) Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 25 d. nutarimas Nr. 649 „Dėl Lietuvos žemės ūkio akademijos naudojamos žemės statuso ir jos naudojimo zonavimo schemos patvirtinimo“ – ta apimtimi, kuria LŽŪA naudojamos 862,4 ha ploto žemės daliai, LŽŪA suteiktos žemės naudojimo zonavimo schemoje numatytai Akademijos miesteliui naujai projektuojamiems gyvenamiesiems namams, tiek, kiek tas plotas apima žemės sklypus individualių namų statybai, yra suteiktas valstybės išperkamos žemės statusas;

2) Vyriausybės 1994 m. balandžio 19 d. nutarimas Nr. 294 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 25 d. nutarimo Nr. 649 dalinio pakeitimo“ – ta apimtimi, kuria LŽŪA naudojamos 813,77 ha ploto žemės daliai, LŽŪA suteiktos žemės naudojimo zonavimo schemoje numatytai Akademijos miesteliui projektuojamiems naujiems gyvenamiesiems namams, tiek, kiek tas plotas apima žemės sklypus individualių namų statybai, yra paliktas valstybės išperkamos žemės statusas.

5. Pareiškėjas prašo ištirti, ar ginčijami Vyriausybės nutarimai neprieštarauja Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 12 straipsnio 8 punktui (1999 m. gegužės 13 d. redakcija).

Pažymėtina, kad ginčijamų Vyriausybės nutarimų priėmimo metu galiojo įstatymo „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“ 12 straipsnio 5 punktas (1993 m. liepos 15 d. redakcija), kuriame buvo nustatyta, jog valstybės reikmėms reikalinga bei kita žemė yra išperkama (taikant šiame įstatyme numatytus išpirkimo būdus), jeigu ji nustatyta tvarka suteikta mokslo ir mokymo įstaigoms naudotis arba Vyriausybės priskirta eksperimentams bei kitoms mokslo ir mokymo reikmėms žemės ūkio paskirties ir miškų ūkio paskirties žemėje.

Seimas 1997 m. liepos 1 d. priėmė naują, iš esmės tuos pačius santykius reguliuojantį Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymą. Anksčiau galiojęs įstatymas „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“ 1997 m. liepos 9 d. neteko galios.

Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo (1997 m. liepos 1 d. redakcija) 12 straipsnio 9 punkte buvo nustatyta, kad žemė yra valstybės išperkama ir už ją atlyginama (pagal šį įstatymą), jeigu ji suteikta mokslo ir mokymo, valstybinėms, socialinės globos bei rūpybos įstaigoms, valstybinėms įstaigoms ir organizacijoms, perduota valstybiniams specializuotiems sėklininkystės, veislininkystės ūkiams. Šios žemės naudotojų sąrašą ir jų naudojamų žemės sklypų dydžius nustato Vyriausybė.

Seimas 1999 m. gegužės 13 d. priėmė Lietuvos Respublikos piliečių nuosavybės teisių į



išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 2, 4, 5, 10, 12, 13, 15, 16, 18, 20, 21 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymą, kurio 5 straipsniu Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 12 straipsnio 9 punktą nutarta laikyti 8 punktu ir šis punktas pakeistas. Pagal Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 12 straipsnio 8 punktą (1999 m. gegužės 13 d. redakcija) žemė yra valstybės išperkama ir už ją atlyginama (pagal šį įstatymą), jeigu ji suteikta mokslo ir mokymo, valstybinėms socialinės globos bei rūpybos įstaigoms, perduota valstybiniams specializuotiems sėklininkystės, veislininkystės ūkiams, specialiosios paskirties veislininkystės bendrovėms. Šios žemės naudotojų sąrašą ir jų naudojamų žemės sklypų dydžius nustato Vyriausybė.

Įstatymo „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“ 12 straipsnio 5 punkte (1993 m. liepos 15 d. redakcija) nustatytą teisinį reguliavimą palyginus su nustatytu Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 12 straipsnio 8 punkte (1999 m. gegužės 13 d. redakcija) matyti, kad nuostata, jog žemė, suteikta mokslo ir mokymo įstaigoms, yra valstybės išperkama, įtvirtinta abiejuose šiuose įstatymuose.

6. Pareiškėjas prašo ištirti, ar ginčijami Vyriausybės nutarimai neprieštarauja Žemės reformos įstatymo 13 straipsnio 4 punktui. Prašyme nenurodyta, kurios redakcijos Žemės reformos įstatymo 13 straipsnio 4 punktui prašoma ištirti ginčijamų Vyriausybės nutarimų atitiktį.

Žemės reformos įstatymas buvo priimtas 1991 m. liepos 25 d. Pažymėtina, kad ginčijamų Vyriausybės nutarimų priėmimo metu galiojo 1993 m. liepos 15 d. redakcijos Žemės reformos įstatymas. Šio įstatymo 13 straipsnio 4 punkte buvo nustatyta, kad privatinėn nuosavybėn piliečiams neparduodama „žemė, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka suteikta arba numatoma suteikti mokslo ir mokymo įstaigoms eksperimentams bei kitoms mokslo ir mokymo reikmėms“.

Seimas 1997 m. liepos 2 d. Lietuvos Respublikos žemės reformos įstatymo pakeitimo įstatymu Žemės reformos įstatymą pakeitė ir išdėstė nauja redakcija. Pagal Žemės reformos įstatymo 13 straipsnio 3 punktą žemė neprivatizuojama, jeigu ji „suteikta mokslo ir mokymo, valstybinėms socialinės globos bei rūpybos įstaigoms, valstybinėms įstaigoms ir organizacijoms; perduota valstybiniams specializuotiems sėklininkystės, veislininkystės ūkiams“.

Seimas 2000 m. birželio 27 d. Lietuvos Respublikos žemės reformos įstatymo 5, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo 6 straipsniu papildė Žemės reformos įstatymo 13 straipsnio 3 punktą. Žemės reformos įstatymo 13 straipsnio 3 punkte nustatyta, kad žemė neprivatizuojama, jeigu ji „suteikta mokslo ir mokymo, valstybinėms socialinės globos bei rūpybos įstaigoms, valstybinėms įstaigoms ir organizacijoms; perduota valstybiniams specializuotiems sėklininkystės, veislininkystės ūkiams ir specialios paskirties veislininkystės bendrovėms“.

Palyginus minėtas Žemės reformos įstatymo redakcijas matyti, kad visose jose įtvirtinta nuostata, jog žemė, suteikta mokslo ir mokymo įstaigoms, negali būti perduodama privatinėn

nuosavybėn.

7. Pagal pareiškėjo prašymą Konstitucinis Teismas tirs, ar įstatymo „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“ 12 straipsnio 5 punktui (1993 m. liepos 15 d. redakcija), Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 12 straipsnio 8 punktui (1999 m. gegužės 13 d. redakcija), Žemės reformos įstatymo 13 straipsnio 4 punktui (1993 m. liepos 15 d. redakcija) ir Konstitucijos 23 straipsniui neprieštaravo:

1) Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 25 d. nutarimas Nr. 649 „Dėl Lietuvos žemės ūkio akademijos naudojamos žemės statuso ir jos naudojimo zonavimo schemos patvirtinimo“ – ta apimtimi, kuria LŽŪA naudojamos 862,4 ha ploto žemės daliai, LŽŪA suteiktos žemės naudojimo zonavimo schemoje numatyta Akademijos miesteliui naujai projektuojamiems gyvenamiesiems namams, yra suteiktas valstybės išperkamos žemės statusas;

2) Vyriausybės 1994 m. balandžio 19 d. nutarimas Nr. 294 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 25 d. nutarimo Nr. 649 dalinio pakeitimo“ – ta apimtimi, kuria LŽŪA naudojamos 813,77 ha ploto žemės daliai, LŽŪA suteiktos žemės naudojimo zonavimo schemoje numatyta Akademijos miesteliui projektuojamiems naujiems gyvenamiesiems namams, yra paliktas valstybės išperkamos žemės statusas;

3) Vyriausybės 1995 m. kovo 9 d. nutarimas Nr. 350 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 25 d. nutarimo Nr. 649 „Dėl Lietuvos žemės ūkio akademijos naudojamos žemės statuso ir jos naudojimo zonavimo schemos patvirtinimo“ papildymo“.

## II

1. 1990 m. kovo 11 d. Akte „Dėl Lietuvos Nepriklausomos Valstybės atstatymo“ Lietuvos valstybė pabrėžė savo ištikimybę visuotinai pripažintiems tarptautinės teisės principams, garantavo žmogaus ir piliečio teises.

Atkuriant istorinį ir socialinį teisingumą atkuriamos ir pažeistos privačios nuosavybės teisės. Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba 1991 m. birželio 18 d. priėmė įstatymą „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“.

Įstatymų leidėjas, nustatęs nuosavybės teisių atstatymo tvarką ir sąlygas, pabrėžė pirmenybę žemę susigrąžinti natūra. Tačiau jeigu dėl susiklosčiusių faktinių žemėnaudos santykių ir visuomenės poreikių nėra galimybių grąžinti žemę natūra, buvusiam savininkui yra garantuota teisė pasirinkti nuosavybės teisės atstatymo būdą įstatymo nustatyta tvarka ir sąlygomis (Konstitucinio Teismo 1994 m. gegužės 27 d. nutarimas).

Pažymėtina, jog minėtą įstatymą keičiant, papildant visose jo redakcijose išliko nuostata, kad jei savininkams negalima grąžinti žemės natūra, nuosavybės teisė atkuriamą kitais įstatyme numatytais būdais.

Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad, įstatymais nustatant nuosavybės teisių į išlikusį

nekilnojamąjį turtą (taip pat ir į žemę) atkūrimo sąlygas ir tvarką, atsižvelgtina į konstitucinius nuosavybės teisių apsaugos principus (Konstitucinio Teismo 2001 m. balandžio 2 d. nutarimas).

2. Įstatymu nustatant atvejus, kai išlikęs nekilnojamas turtas (taip pat ir žemė) nėra gražinamas savininkams natūra, bet nuosavybės teisė yra atkuriamą kitais įstatymu nustatytais būdais, natūra gali būti negražinamas ir tas nekilnojamas turtas, kuris yra būtinas visuomenės poreikiams. Visuomenės poreikiai – tai visos visuomenės ar jos dalies interesai, kuriuos valstybė, vykdydama savo funkcijas, yra konstituciškai įpareigota užtikrinti ir tenkinti. Šios bylos kontekste pažymėtina, kad visuomenės poreikiai – tai visuomet konkretūs ir aiškiai išreikšti poreikiai konkrečiam nuosavybės objektui, kurie objektyviai negalėtų būti patenkinti, jeigu tas turtas būtų gražintas natūra.

3. Žemė, kuri dėl jos būtinumo visuomenės poreikiams nėra savininkams gražinama natūra, yra valstybės išperkama, o savininkams už ją atlyginama įstatyme nustatytais būdais ir tvarka. Įstatymu nustatant atlyginimo savininkams už valstybės išperkama žemę būdus ir tvarką turi būti paisoma pusiausvyros tarp asmens ir visuomenės teisėtų interesų.

4. Vienas iš įstatymuose nustatytų atvejų, kai žemė gali būti savininkams negražinama natūra, yra jos suteikimas mokslo ir mokymo įstaigoms. Akivaizdu, kad šios įstaigos, neturėdamos nekilnojamojo turto (žemės, pastatų ir kt.), negalėtų vykdyti savo visuomeniškai reikšmingų funkcijų.

Taigi valstybės išperkamos žemės statusas gali būti suteiktas tik tai mokslo ir mokymo įstaigoms skirtai žemei, kuri yra būtina jų uždaviniams ir funkcijoms vykdyti, t. y. būtina visuomenės, o ne atskirų asmenų poreikiams. Mokslo ir mokymo įstaigos, valstybės ir savivaldos institucijos, pareigūnai turi pareigą užtikrinti, kad mokslo ir mokymo įstaigai suteikta žemė būtų naudojama tik šios įstaigos uždaviniams ir funkcijoms vykdyti, t. y. visuomenės poreikiams tenkinti.

### III

Sprendžiant, ar ginčijami Vyriausybės nutarimai neprieštarauja minėtiems įstatymams ir Konstitucijai, yra būtina nustatyti, kokiais teisės aktais žemė buvo suteikta LŽŪA ir kokiais teisės aktais žemė buvo suteikta gyvenamųjų namų statybai LŽŪA priskirtoje teritorijoje, koks yra žemės, suteiktos mokslo ir mokymo įstaigai, teisinis statusas.

1. Vyriausybės 1990 m. lapkričio 26 d. potvarkiu Nr. 290p LŽŪA mokomajai gamybinei bazei steigti buvo suteikta ir priskirta 684,7 ha žemės.

2. 1991 m. birželio 18 d. buvo priimtas įstatymas „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“, kurio 12 straipsnio 5 punkte buvo nustatyta, kad išperkama žemė, jeigu ji numatyta tvarka suteikta mokslo ir mokymo įstaigoms eksperimentams bei kitokioms mokslo reikmėms.

3. 1991 m. liepos 25 d. buvo priimtas Žemės reformos įstatymas, kurio 13 straipsnio 4 punkte buvo nustatyta, kad privatinė nuosavybė piliečiams neparduodama žemė, suteikta arba nustatyta tvarka numatoma suteikti mokslo ir mokymo įstaigoms eksperimentams bei kitokiems mokslo reikmėms.

4. Vyriausybės 1991 m. gruodžio 9 d. nutarimu Nr. 540 „Dėl neprivatizuotinių žemės ūkio įmonių ir organizacijų sąrašo tvirtinimo“ LŽŪA buvo patvirtintas 1000 ha neprivatizuojamų žemės ūkio naudmenų plotas.

5. Vyriausybės 1992 m. vasario 7 d. nutarimo Nr. 89 „Dėl žemės sklypų ne žemės ūkio veiklai bei sodininkų bendrijų narių sodų sklypų pardavimo ir nuomos tvarkos“ 10.6.1 punkte įpareigojama nuo šio nutarimo priėmimo dienos nutraukti žemės sklypų skyrimą ne konkurso tvarka Respublikos miestų teritorijose, o nuo 1992 m. kovo 15 d. – kitose vietovėse, asmenims, pagal šį nutarimą neturintiems teisės įsigyti žemės sklypų ne konkurso tvarka.

6. Vyriausybės 1992 m. vasario 27 d. nutarimu Nr. 134 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. gruodžio 9 d. nutarimo Nr. 540 ir 1992 m. sausio 28 d. nutarimo Nr. 59 dalinio pakeitimo“ LŽŪA buvo patvirtintas 727 ha neprivatizuojamų žemės ūkio naudmenų plotas.

7. Kauno rajono valdyba 1992 m. kovo 12 d. potvarkiu Nr. 84 „Dėl rajono kaimo gyvenviečių plėtimosi neprivatizuojamų plotų“ patvirtino LŽŪA gyvenvietėje neprivatizuojamą 96,1 ha žemės plotą.

8. LŽŪA rektoriaus 1992 m. kovo 12 d. įsakymu Nr. 56-kb individualių namų statybai 185 asmenims buvo skirti žemės sklypai Noreikiškių apylinkėje, LŽŪA gyvenvietėje.

9. Kauno rajono Noreikiškių apylinkės taryba 1992 m. kovo 13 d. priėmė sprendimą „Dėl žemės sklypų suteikimo gyvenamų namų statybai“, kuriame nurodyta: „Sutinkamai su LŽŪA rektoriaus 1992 02 12 įsakymu Nr. 56-kb suteikti žemės sklypus gyvenamų namų statybai sekantiems LŽŪA dirbantiems <...>“.

10. Aukščiausiosios Tarybos 1992 m. liepos 2 d. nutarimu „Dėl Lietuvos žemės ūkio akademijos statuto“ patvirtintas Lietuvos žemės ūkio akademijos statutas. Pagal šio statuto 9 straipsnį Akademijos turtą sudaro intelektualaus darbo produktai (tiek, kiek nepažeidžiamos autoriaus teisės), žemė, pastatai, kilnojamas turtas, finansiniai ištekliai, vertybiniai popieriai bei kitos įstatymų nedraudžiamos vertybės. Šį turtą Akademinė naudoja įstatymų nustatyta tvarka. Valstybės skirtu turtu Akademinė naudojasi neatlyginamai, jį išsaugo ir gausina.

11. 1993 m. liepos 15 d. Seimas pakeitė ir papildė įstatymą „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“, kurio 12 straipsnio 5 punkte nustatė, kad valstybės išperkama yra žemė, jeigu ji nustatyta tvarka suteikta mokslo ir mokymo įstaigoms naudotis arba Vyriausybės priskirta eksperimentams bei kitoms mokslo ir mokymo reikmėms žemės ūkio paskirties ir miškų ūkio paskirties žemėje.

Minėto įstatymo 12 straipsnio 13 punkte buvo nustatyta, kad valstybės reikmėms reikalinga

žemė išperkama, jeigu tai yra žemė kaimo gyvenvietėse, numatyta panaudoti gyvenamajai statybai, gyventojų bendram naudojimui ar kitoms visuomenės reikmėms pagal šių gyvenviečių statybos projektus.

Konstitucinio Teismo 1994 m. gegužės 27 d. nutarimu minėtas punktas buvo pripažintas prieštaraujančiu Konstitucijos 23 straipsniui. Pripažindamas šį punktą prieštaraujančiu Konstitucijai, Konstitucinis Teismas konstatavo:

„<...> išankstinio žemės išpirkimo pagal kaimo gyvenviečių statybos projektus būsimai gyvenamajai statybai, gyventojų bendram naudojimui ar kitoms visuomenės reikmėms negalima grįsti visuomenės poreikiu.

Išpirkus žemę kaimo gyvenvietėse pagal jų statybos projektus, atsiranda galimybė vėliau ją privatizuoti, t. y. ją galės įsigyti kiti asmenys. Tai reikštų buvusių savininkų teisės susigrąžinti žemę pažeidimą.“

12. 1993 m. liepos 15 d. Seimas pakeitė ir papildė Žemės reformos įstatymą, kurio 13 straipsnio 4 punkte nustatė, kad privatinė nuosavybėn piliečiams neparduodama žemė, Vyriausybės nustatyta tvarka suteikta arba numatoma suteikti mokslo ir mokymo įstaigoms eksperimentams bei kitoms mokslo ir mokymo reikmėms.

13. Vyriausybė 1993 m. rugpjūčio 25 d. priėmė nutarimą Nr. 649 „Dėl Lietuvos žemės ūkio akademijos naudojamos žemės statuso ir jos naudojimo zonavimo schemos patvirtinimo“. Jame buvo nustatyta, kad, vykdydama Aukščiausiosios Tarybos 1992 m. liepos 2 d. nutarimą „Dėl Lietuvos žemės ūkio akademijos statuto“ ir siekdama sudaryti šiai akademijai geresnes sąlygas spręsti mokslo, mokymo bei socialinius klausimus, Vyriausybė nutarė: iš dalies pakeičiant Vyriausybės 1992 m. vasario 27 d. nutarimu Nr. 134 patvirtintą neprivatizuotinių žemės ūkio įmonių ir organizacijų sąrašą, skyriuje „Neprivatizuotini žemės ūkio mokslo institutai ir kitos mokslo įstaigos“ vietoj pastraipos „Lietuvos žemės ūkio akademija 727“ įrašyti pastraipą „Lietuvos žemės ūkio akademija 644“ (5 punktas); suteikti valstybės išperkamos žemės statusą LŽŪA naudojamai 862,4 ha ploto žemei (1 priedas); patvirtinti LŽŪA žemės naudojimo zonavimo schemą, kurioje Akademijos miesteliui naujai projektuojamiems gamybiniais ir kitiems pastatams bei gyvenamiesiems namams sklypuose Nr. 18–20 buvo numatyta 69 ha bendro žemės ploto, iš jų žemės ūkio naudmenų – 66 ha ploto (2 priedas).

14. Vyriausybė 1994 m. balandžio 19 d. priėmė nutarimą Nr. 294 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 25 d. nutarimo Nr. 649 dalinio pakeitimo“, kuriuo Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 25 d. nutarimo Nr. 649 1 priedas išdėstytas nauja redakcija, nustatančia, kad LŽŪA naudojamai žemei skiriama 813,77 ha bendro žemės ploto, o šio Vyriausybės nutarimo 2 priedas išdėstytas nauja redakcija, nustatančia, kad Akademijos miesteliui projektuojamiems naujiems gamybiniais ir kitiems pastatams bei gyvenamiesiems namams sklypuose Nr. 18–20 numatoma 67,96 ha bendro žemės ploto.

15. Vyriausybė 1995 m. kovo 9 d. priėmė nutarimą Nr. 350 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 25 d. nutarimo Nr. 649 „Dėl Lietuvos žemės ūkio akademijos naudojamos žemės statuso ir jos naudojimo zonavimo schemos patvirtinimo“ papildymo“, kuriuo Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 25 d. nutarimą Nr. 649 papildė tokiu 6 punktu: „Leisti fiziniams asmenims įsigyti privatinę nuosavybę Lietuvos žemės ūkio akademijos mokomajai gamybinei bazei paskirtoje teritorijoje esančius žemės sklypus, Kauno rajono Noreikiškių apylinkės tarybos iki 1992 m. kovo 15 d. suteiktus šiems asmenims gyvenamiesiems namams statyti.“

16. Seimas 2000 m. spalio 17 d. nutarimu „Dėl Lietuvos žemės ūkio universiteto statuto patvirtinimo“ patvirtino naują Lietuvos žemės ūkio universiteto statutą ir Universitetui perduotų pastatų bei žemės sklypų sąrašą (2 priedėlis). Pagal 2 priedėlyje išdėstytą Universiteto valdomų ir naudojamų žemės sklypų sąrašą Universiteto mokomajai gamybinei bazei ir socialinėms reikmėms skirta 735 ha žemės ploto. Keisti Universiteto teritorijos ribas ar pastatų priklausomybę juos privatizuojant ar kitu būdu gali tik Vyriausybė, gavusi Universiteto senato sutikimą. Jei Senatas nesutinka, teritorijos ribas ar pastatų priklausomybę juos privatizuojant ar kitu būdu gali keisti tik Seimas, atsižvelgdamas į Senato nuomonę (Statuto 71 ir 72 punktai).

17. Vyriausybė 2001 m. kovo 8 d. priėmė nutarimą Nr. 266 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. rugpjūčio 13 d. nutarimo Nr. 1026 „Dėl žemės, suteiktos mokslo bei mokymo įstaigoms ir perduotos valstybiniais specializuotiems sėklininkystės ir veislininkystės ūkiams, specialiosios paskirties veislininkystės bendrovėms, naudotojų ir jų naudojamų žemės sklypų dydžio nustatymo“ dalinio pakeitimo“, kuriame buvo pripažinti netekusiais galios Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 25 d. nutarimas Nr. 649 „Dėl Lietuvos žemės ūkio akademijos naudojamos žemės statuso ir jos naudojimo zonavimo schemos patvirtinimo“, Vyriausybės 1994 m. balandžio 19 d. nutarimo Nr. 294 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 25 d. nutarimo Nr. 649 dalinio pakeitimo“ 1 punktas ir Vyriausybės 1995 m. kovo 9 d. nutarimas Nr. 350 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 25 d. nutarimo Nr. 649 „Dėl Lietuvos žemės ūkio akademijos naudojamos žemės statuso ir jos naudojimo zonavimo schemos patvirtinimo“ papildymo“.

#### IV

**Dėl Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 25 d. nutarimo Nr. 649 „Dėl Lietuvos žemės ūkio akademijos naudojamos žemės statuso ir jos naudojimo zonavimo schemos patvirtinimo“, Vyriausybės 1994 m. balandžio 19 d. nutarimo Nr. 294 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 25 d. nutarimo Nr. 649 dalinio pakeitimo“ ir Vyriausybės 1995 m. kovo 9 d. nutarimo Nr. 350 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 25 d. nutarimo Nr. 649 „Dėl Lietuvos žemės ūkio akademijos naudojamos žemės statuso ir jos naudojimo zonavimo schemos patvirtinimo“ papildymo“ atitikties įstatymo „Dėl**

**piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“ 12 straipsnio 5 punktui (1993 m. liepos 15 d. redakcija) ir Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 12 straipsnio 8 punktui (1999 m. gegužės 13 d. redakcija).**

1. Įstatymo „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“ 12 straipsnio 5 punkte (1993 m. liepos 15 d. redakcija) buvo nustatyta, kad žemė, jeigu ji yra nustatyta tvarka suteikta mokslo ir mokymo įstaigoms, yra išperkama.

Šiame įstatyme įtvirtinta nuostata, kad mokslo ir mokymo įstaigoms suteikta žemė yra valstybės išperkama, reiškia, jog ši žemė savininkams negražinama ir mokymo ir mokslo įstaigoms skirtoje žemėje negali būti jokių žemės plotų, skirtų ne visuomenės poreikiams, pavyzdžiui, individualių gyvenamųjų namų statybai, nes tai reikštų, jog ši žemė nėra būtina mokslo ir mokymo įstaigai. Tokios žemės likimas sprendžiamas įstatymų nustatyta tvarka.

2. Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 25 d. nutarimu Nr. 649 buvo patvirtinta LŽŪA suteiktos žemės naudojimo zonavimo schema (2 punktas, 2 priedas) ir LŽŪA naudojamos 862,4 ha ploto žemės daliai, minėtoje zonavimo schemoje numatyta Akademijos miesteliui naujai projektuojamiems gamybiniais ir kitiems pastatams bei gyvenamiesiems namams, suteiktas valstybės išperkamos žemės statusas (1 punktas).

3. Iš bylos medžiagos matyti ir teismo nagrinėjimo metu nustatyta, kad LŽŪA priskirtoje žemėje LŽŪA rektoriaus 1992 m. kovo 12 d. įsakymu Nr. 56-kb ir Kauno rajono Noreikiškių apylinkės tarybos 1992 m. kovo 13 d. sprendimu buvo skirtas žemės plotas individualių gyvenamųjų namų statybai ir Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 25 nutarimu Nr. 649 šiai žemei buvo suteiktas valstybės išperkamos žemės statusas. Pažymėtina, jog tą aplinkybę, kad LŽŪA priskirta žemė apima ir žemės plotą, skirtą individualių gyvenamųjų namų statybai, patvirtina ir Vyriausybės 1995 m. kovo 9 d. nutarimas Nr. 350, pagal kurį fiziniams asmenims leista įsigyti privatinę nuosavybę LŽŪA mokomajai gamybinei bazei priskirtoje teritorijoje esančius žemės sklypus, Kauno rajono Noreikiškių apylinkės tarybos iki 1992 m. kovo 15 d. suteiktus šiems asmenims gyvenamiesiems namams statyti. Toks teisinis reguliavimas suponuoja tai, kad LŽŪA uždaviniams ir funkcijoms vykdyti, t. y. visuomenės poreikiams, ši žemė nėra būtina.

4. Vertinant, ar ginčijamas Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 25 d. nutarimas Nr. 649 ta apimtimi, kuria LŽŪA naudojamos 862,4 ha ploto žemės daliai, LŽŪA suteiktos žemės naudojimo zonavimo schemoje numatyta Akademijos miesteliui naujai projektuojamiems gyvenamiesiems namams, yra suteiktas valstybės išperkamos žemės statusas, neprieštarauja įstatymo „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“ 12 straipsnio 5 punktui (1993 m. liepos 15 d. redakcija), esminę reikšmę turi tai, kad šiuo Vyriausybės nutarimu LŽŪA suteikta žemė apėmė ir žemės plotą, skirtą individualių gyvenamųjų namų statybai, ir tai, kad šiai individualių namų statybai skirtai žemei valstybės išperkamos žemės statusas buvo suteiktas

remiantis būtent tuo, kad ši žemė suteikta mokslo ir mokymo įstaigai.

5. Vyriausybės 1994 m. balandžio 19 d. nutarime Nr. 294 nauja redakcija išdėstyta 1 priedas, kuriame LŽŪA naudojimui buvo skirta 813,77 ha bendro ploto žemės. Nauja redakcija buvo išdėstyta ir šio nutarimo 2 priedas, kuriame Akademijos miestelyje projektuojamiems naujiems gyvenamiesiems namams sklypuose Nr. 18–20 buvo numatytas 67,96 ha bendras žemės plotas.

Ginčijamu Vyriausybės nutarimu LŽŪA naudojamos valstybės išperkamos žemės statusas nebuvo pakeistas, tik buvo sumažintas bendras LŽŪA naudojamos žemės plotas ir Akademijos miesteliui numatytas bendras žemės plotas. Šiuo nutarimu LŽŪA skirtoje žemėje ir toliau buvo paliktas individualių gyvenamųjų namų statybai skirtas žemės plotas ir šiai žemei buvo paliktas valstybės išperkamos žemės statusas.

6. Pažymėtina, kad žemė, skirta individualių gyvenamųjų namų statybai, ginčijamais Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 25 d. nutarimu Nr. 649 ir Vyriausybės 1994 m. balandžio 19 d. nutarimu Nr. 294 negalėjo būti įtraukta į LŽŪA skirtą žemę, nes žemė individualių gyvenamųjų namų statybai skirta tenkinti atskirų asmenų, o ne LŽŪA kaip mokslo ir mokymo įstaigos poreikius, t. y. ne visuomenės poreikius. Šiai žemei, kaip nepagrįstai įtrauktai į teritoriją, skirtą LŽŪA kaip mokslo ir mokymo įstaigai, negalėjo būti pripažintas valstybės išperkamos žemės statusas.

7. Vyriausybės 1995 m. kovo 9 d. nutarimu Nr. 350 buvo leista fiziniams asmenims įsigyti privatinę nuosavybę LŽŪA mokomajai gamybinei bazei priskirtoje teritorijoje esančius žemės sklypus, Kauno rajono Noreikiškių apylinkės tarybos iki 1992 m. kovo 15 d. suteiktus šiems asmenims gyvenamiesiems namams statyti.

8. Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 25 d. nutarimu Nr. 649 ir Vyriausybės 1994 m. balandžio 19 d. nutarimu Nr. 294 nustačius, kad LŽŪA suteikta žemė apima ir plotą, skirtą individualių gyvenamųjų namų statybai, taip pat nustačius, kad individualių gyvenamųjų namų statybai skirtai žemei išperkamos žemės statusas suteiktas dėl to, kad ši žemė yra mokslo ir mokymo įstaigai paskirtoje teritorijoje, o Vyriausybės 1995 m. kovo 9 d. nutarimu Nr. 350 leidus fiziniams asmenims įsigyti privatinę nuosavybę LŽŪA mokomajai gamybinei bazei paskirtoje teritorijoje esančius žemės sklypus, buvo paneigta savininkų teisė atkurti nuosavybės teises į žemę susigrąžinant ją natūra.

9. Bylos medžiagoje yra argumentų, jog žemė kaimo gyvenvietėse, numatyta panaudoti gyvenamajai statybai pagal šių gyvenviečių statybos projektus, yra valstybės išperkama ir atkuriant nuosavybės teises nėra grąžintina natūra pagal įstatymo „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“ 12 straipsnio 13 punktą (1993 m. liepos 15 d. redakcija). Vertinant šiuos argumentus nagrinėjamos bylos kontekste pažymėtina, kad minėtame punkte reguliuojamas kaimo gyvenvietėse esančios, bet ne mokslo ir mokymo įstaigoms paskirtos žemės išpirkimas.



Pažymėtina ir tai, kad, kaip šiame Konstitucinio Teismo nutarime minėta, Konstitucinio Teismo 1994 m. gegužės 27 d. nutarimu įstatymo „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“ 12 straipsnio 13 punktą (1993 m. liepos 15 d. redakcija) pripažintas prieštaraujančiu Konstitucijos 23 straipsniui kaip sudarantis prielaidas gražintiną žemę įsigyti ne savininkams, o kitiems asmenims.

10. Minėta, jog Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 12 straipsnio 8 punkte (1999 m. gegužės 13 d. redakcija) yra nuostata, kad valstybės yra išperkama žemė ir už ją atlyginama (pagal šį įstatymą), jeigu ji suteikta mokslo ir mokymo įstaigoms. Ši nuostata iš esmės yra tokia pat, kaip ir ta, kuri buvo įtvirtinta įstatymo „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“ 12 straipsnio 5 punkte (1993 m. liepos 15 d. redakcija), t. y. mokslo ir mokymo įstaigoms suteikta žemė yra išperkama valstybės.

11. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus darytina išvada, kad:

1) Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 25 d. nutarimas Nr. 649 „Dėl Lietuvos žemės ūkio akademijos naudojamos žemės statuso ir jos naudojimo zonavimo schemos patvirtinimo“ ta apimtimi, kuria LŽŪA naudojamos 862,4 ha ploto žemės daliai, LŽŪA suteiktos žemės naudojimo zonavimo schemoje numatyta Akademijos miesteliui naujai projektuojamiems gyvenamiesiems namams, yra suteiktas valstybės išperkamos žemės statusas, tiek, kiek tas plotas apima žemės sklypus, skirtus individualiems gyvenamiesiems namams,

2) Vyriausybės 1994 m. balandžio 19 d. nutarimas Nr. 294 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 25 d. nutarimo Nr. 649 dalinio pakeitimo“ ta apimtimi, kuria LŽŪA naudojamos 813,77 ha ploto žemės daliai, LŽŪA suteiktos žemės naudojimo zonavimo schemoje numatyta Akademijos miesteliui projektuojamiems naujiems gyvenamiesiems namams, yra paliktas valstybės išperkamos žemės statusas, tiek, kiek tas plotas apima žemės sklypus, skirtus individualiems gyvenamiesiems namams,

3) Vyriausybės 1995 m. kovo 9 d. nutarimas Nr. 350 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 25 d. nutarimo Nr. 649 „Dėl Lietuvos žemės ūkio akademijos naudojamos žemės statuso ir jos naudojimo zonavimo schemos patvirtinimo“ papildymo“

prieštaravo įstatymo „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“ 12 straipsnio 5 punktui (1993 m. liepos 15 d. redakcija) ir Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 12 straipsnio 8 punktui (1999 m. gegužės 13 d. redakcija).

## V

**Dėl Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 25 d. nutarimo Nr. 649 „Dėl Lietuvos žemės ūkio akademijos naudojamos žemės statuso ir jos naudojimo zonavimo schemos patvirtinimo“, Vyriausybės 1994 m. balandžio 19 d. nutarimo Nr. 294 „Dėl Lietuvos Respublikos**

**Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 25 d. nutarimo Nr. 649 dalinio pakeitimo“ ir Vyriausybės 1995 m. kovo 9 d. nutarimo Nr. 350 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 25 d. nutarimo Nr. 649 „Dėl Lietuvos žemės ūkio akademijos naudojamos žemės statuso ir jos naudojimo zonavimo schemos patvirtinimo“ papildymo“ atitikties Žemės reformos įstatymo 13 straipsnio 4 punktui (1993 m. liepos 15 d. redakcija).**

1. Žemės reformos įstatymo 13 straipsnio 4 punkte (1993 m. liepos 15 d. redakcija) nustatyta, kad privatinė nuosavybėnė piliečiams neparduodama „žemė, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka suteikta arba numatoma suteikti mokslo ir mokymo įstaigoms eksperimentams bei kitoms mokslo ir mokymo reikmėms“.

Ši nuostata reiškia, kad žemė, kuri yra suteikta mokslo ir mokymo įstaigoms, jokia forma negali būti perduodama privatinėnė nuosavybėnė, taip pat reiškia, kad mokslo ir mokymo įstaigoms, valstybės ir savivaldybių institucijoms, pareigūnams, kitiems subjektams yra draudžiama priimti sprendimus, kuriais žemė, suteikta mokslo ir mokymo įstaigoms eksperimentams bei kitoms mokslo ir mokymo reikmėms, būtų perduota ar koku nors kitu būdu perduota kitų fizinių ar juridinių asmenų nuosavybėnė.

2. Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 25 d. nutarime Nr. 649 buvo patvirtinta LŽŪA suteiktos žemės naudojimo zonavimo schema (2 punktas, 2 priedas) ir LŽŪA naudojamos 862,4 ha ploto žemės daliai, minėtoje zonavimo schemoje numatytai Akademijos miesteliui naujai projektuojamiems gamybiniam ir kitiems pastatams bei gyvenamiesiems namams, suteiktas valstybės išperkamos žemės statusas (1 punktas).

Vyriausybės 1994 m. balandžio 19 d. nutarime Nr. 294 nauja redakcija išdėstyta 1 priedas, kuriame LŽŪA naudojimui buvo skirta 813,77 ha bendro ploto žemės. Nauja redakcija buvo išdėstyta ir šio nutarimo 2 priedas, kuriame Akademijos miestelyje projektuojamiems naujiems gyvenamiesiems namams sklypuose Nr. 18–20 buvo paskirtas 67,96 ha bendras žemės plotas.

Minėta, kad pagal Žemės reformos įstatymo 13 straipsnio 4 punktą (1993 m. liepos 15 d. redakcija) žemė, suteikta arba numatoma suteikti mokslo ir mokymo įstaigoms eksperimentams bei kitoms mokslo ir mokymo reikmėms, privatinėnė nuosavybėnė piliečiams neparduodama.

Vertinant nurodytų Vyriausybės nutarimų santykį su Žemės reformos įstatymo 13 straipsnio 4 punktu (1993 m. liepos 15 d. redakcija) pažymėtina, kad Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 25 d. nutarime Nr. 649 ir Vyriausybės 1994 m. balandžio 19 d. nutarime Nr. 294 nėra teisės normų, kuriomis būtų leista perduoti piliečiams privatinėnė nuosavybėnė LŽŪA suteiktą žemę.

Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus darytina išvada, kad Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 25 d. nutarimas Nr. 649 „Dėl Lietuvos žemės ūkio akademijos naudojamos žemės statuso ir jos naudojimo zonavimo schemos patvirtinimo“ ta apimtimi, kuria LŽŪA naudojamos 862,4 ha ploto žemės daliai, LŽŪA suteiktos žemės naudojimo zonavimo schemoje numatytai Akademijos miesteliui naujai projektuojamiems gyvenamiesiems namams, yra suteiktas valstybės išperkamos

žemės statusas, ir Vyriausybės 1994 m. balandžio 19 d. nutarimas Nr. 294 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 25 d. nutarimo Nr. 649 dalinio pakeitimo“ ta apimtimi, kuria LŽŪA naudojamos 813,77 ha ploto žemės daliai, LŽŪA suteiktos žemės naudojimo zonavimo schemoje numatyti Akademijos miesteliui projektuojamiems naujiems gyvenamiesiems namams, paliktas valstybės išperkamos žemės statusas, neprieštaravo Žemės reformos įstatymo 13 straipsnio 4 punktui (1993 m. liepos 15 d. redakcija).

3. Vyriausybės 1995 m. kovo 9 d. nutarimu Nr. 350 fiziniams asmenims buvo leista įsigyti privatinę nuosavybę LŽŪA mokomajai gamybinei bazei paskirtoje teritorijoje esančius žemės sklypus, Kauno rajono Noreikiškių apylinkės tarybos iki 1992 m. kovo 15 d. suteiktus šiems asmenims gyvenamiesiems namams statyti.

Taigi šiuo Vyriausybės nutarimu nebuvo paisoma Žemės reformos įstatymo 13 straipsnio 4 punkte (1993 m. liepos 15 d. redakcija) nustatyto draudimo parduoti piliečiams privatinę nuosavybę žemę, kuri suteikta arba buvo numatyta suteikti mokslo ir mokymo įstaigoms eksperimentams bei kitoms mokslo ir mokymo reikmėms.

Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus darytina išvada, kad Vyriausybės 1995 m. kovo 9 d. nutarimas Nr. 350 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 25 d. nutarimo Nr. 649 „Dėl Lietuvos žemės ūkio akademijos naudojamos žemės statuso ir jos naudojimo zonavimo schemos patvirtinimo“ papildymo“ prieštaravo Žemės reformos įstatymo 13 straipsnio 4 punktui (1993 m. liepos 15 d. redakcija).

## VI

**Dėl Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 25 d. nutarimo Nr. 649 „Dėl Lietuvos žemės ūkio akademijos naudojamos žemės statuso ir jos naudojimo zonavimo schemos patvirtinimo“, Vyriausybės 1994 m. balandžio 19 d. nutarimo Nr. 294 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 25 d. nutarimo Nr. 649 dalinio pakeitimo“ ir Vyriausybės 1995 m. kovo 9 d. nutarimo Nr. 350 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 25 d. nutarimo Nr. 649 „Dėl Lietuvos žemės ūkio akademijos naudojamos žemės statuso ir jos naudojimo zonavimo schemos patvirtinimo“ papildymo“ atitikties Konstitucijos 23 straipsniui.**

1. Konstitucijos 23 straipsnyje nustatyta:

„Nuosavybė neliečiama.

Nuosavybės teises saugo įstatymai.

Nuosavybė gali būti paimama tik įstatymo nustatyta tvarka visuomenės poreikiams ir teisingai atlyginama.“

2. Konstitucinis Teismas, savo nutarimuose Konstitucijos 23 straipsnio turinį interpretuodamas nuosavybės teisių atkūrimo kontekste, ne kartą yra konstatavęs, kad nors įstatymų

leidėjas turi tam tikrą diskreciją nustatyti nuosavybės teisės atkūrimo sąlygas ir tvarką, tai nustatant būtina atsižvelgti į konstitucinius nuosavybės teisės apsaugos principus. Šie principai suponuoja ir tai, kad okupacinės valdžios neteisėtai nacionalizuota žemė, jeigu ji nėra būtina visuomenės poreikiams, įstatymo nustatyta tvarka ir sąlygomis savininkams turi būti grąžinta natūra.

3. Šiame Konstitucinio Teismo nutarime jau konstatuota, kad:

1) Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 25 d. nutarimas Nr. 649 „Dėl Lietuvos žemės ūkio akademijos naudojamos žemės statuso ir jos naudojimo zonavimo schemos patvirtinimo“ ta apimtimi, kuria LŽŪA naudojamos 862,4 ha ploto žemės daliai, LŽŪA suteiktos žemės naudojimo zonavimo schemoje numatytai Akademijos miesteliui naujai projektuojamiems gyvenamiesiems namams, yra suteiktas valstybės išperkamos žemės statusas, tiek, kiek tas plotas apima žemės sklypus, skirtus individualiems gyvenamiesiems namams,

2) Vyriausybės 1994 m. balandžio 19 d. nutarimas Nr. 294 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 25 d. nutarimo Nr. 649 dalinio pakeitimo“ ta apimtimi, kuria LŽŪA naudojamos 813,77 ha ploto žemės daliai, LŽŪA suteiktos žemės naudojimo zonavimo schemoje numatytai Akademijos miesteliui projektuojamiems naujiems gyvenamiesiems namams, yra paliktas valstybės išperkamos žemės statusas, tiek, kiek tas plotas apima žemės sklypus, skirtus individualiems gyvenamiesiems namams,

3) Vyriausybės 1995 m. kovo 9 d. nutarimas Nr. 350 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 25 d. nutarimo Nr. 649 „Dėl Lietuvos žemės ūkio akademijos naudojamos žemės statuso ir jos naudojimo zonavimo schemos patvirtinimo“ papildymo“

prieštaravo įstatymo „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“ 12 straipsnio 5 punktui (1993 m. liepos 15 d. redakcija) ir Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 12 straipsnio 8 punktui (1999 m. gegužės 13 d. redakcija).

4. Minėta, kad pagal Konstituciją nuosavybės teisės saugo įstatymai. Konstatavus, jog ginčijamais Vyriausybės nutarimais buvo paneigta savininkų teisė atkurti nuosavybės teises į žemę susigrąžinant ją natūra, darytina išvada, kad:

1) Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 25 d. nutarimas Nr. 649 „Dėl Lietuvos žemės ūkio akademijos naudojamos žemės statuso ir jos naudojimo zonavimo schemos patvirtinimo“ ta apimtimi, kuria LŽŪA naudojamos 862,4 ha ploto žemės daliai, LŽŪA suteiktos žemės naudojimo zonavimo schemoje numatytai Akademijos miesteliui naujai projektuojamiems gyvenamiesiems namams, suteiktas valstybės išperkamos žemės statusas, tiek, kiek tas plotas apima žemės sklypus individualiems gyvenamiesiems namams,

2) Vyriausybės 1994 m. balandžio 19 d. nutarimas Nr. 294 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 25 d. nutarimo Nr. 649 dalinio pakeitimo“ ta apimtimi, kuria LŽŪA naudojamos 813,77 ha ploto žemės daliai, LŽŪA suteiktos žemės naudojimo zonavimo schemoje

numatyti Akademijos miesteliui projektuojamiems naujiems gyvenamiesiems namams, yra paliktas valstybės išperkamos žemės statusas, tiek, kiek tas plotas apima žemės sklypus individualiems gyvenamiesiems namams,

3) Vyriausybės 1995 m. kovo 9 d. nutarimas Nr. 350 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 25 d. nutarimo Nr. 649 „Dėl Lietuvos žemės ūkio akademijos naudojamos žemės statuso ir jos naudojimo zonavimo schemos patvirtinimo“ papildymo“ prieštaravo Konstitucijos 23 straipsniui.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 102 ir 105 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1, 53, 54, 55 ir 56 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas

#### **nutaria:**

1. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 25 d. nutarimas Nr. 649 „Dėl Lietuvos žemės ūkio akademijos naudojamos žemės statuso ir jos naudojimo zonavimo schemos patvirtinimo“ ta apimtimi, kuria Lietuvos žemės ūkio akademijos naudojamos 862,4 ha ploto žemės daliai, Lietuvos žemės ūkio akademijai suteiktos žemės naudojimo zonavimo schemoje numatyti Akademijos miesteliui naujai projektuojamiems gyvenamiesiems namams, suteiktas valstybės išperkamos žemės statusas, tiek, kiek tas plotas apima žemės sklypus, skirtus individualiems gyvenamiesiems namams, prieštaravo Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“ 12 straipsnio 5 punktui (1993 m. liepos 15 d. redakcija), Lietuvos Respublikos piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 12 straipsnio 8 punktui (1999 m. gegužės 13 d. redakcija) ir Lietuvos Respublikos Konstitucijos 23 straipsniui.

2. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1994 m. balandžio 19 d. nutarimas Nr. 294 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 25 d. nutarimo Nr. 649 dalinio pakeitimo“ ta apimtimi, kuria Lietuvos žemės ūkio akademijos naudojamos 813,77 ha ploto žemės daliai, Lietuvos žemės ūkio akademijai suteiktos žemės naudojimo zonavimo schemoje numatyti Akademijos miesteliui projektuojamiems naujiems gyvenamiesiems namams, yra paliktas valstybės išperkamos žemės statusas, tiek, kiek tas plotas apima žemės sklypus, skirtus individualiems gyvenamiesiems namams, prieštaravo Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“ 12 straipsnio 5 punktui (1993 m. liepos 15 d. redakcija), Lietuvos Respublikos piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 12 straipsnio 8 punktui (1999 m. gegužės 13 d. redakcija) ir Lietuvos Respublikos Konstitucijos 23 straipsniui.

3. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 25 d. nutarimas Nr. 649 „Dėl Lietuvos žemės ūkio akademijos naudojamos žemės statuso ir jos naudojimo zonavimo

schemos patvirtinimo“ ta apimtimi, kuria Lietuvos žemės ūkio akademijos naudojamos 862,4 ha ploto žemės daliai, Lietuvos žemės ūkio akademijai suteiktos žemės naudojimo zonavimo schemeje numatyti Akademijos miesteliui naujai projektuojamiems gyvenamiesiems namams, yra suteiktas valstybės išperkamos žemės statusas, ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1994 m. balandžio 19 d. nutarimas Nr. 294 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 25 d. nutarimo Nr. 649 dalinio pakeitimo“ ta apimtimi, kuria Lietuvos žemės ūkio akademijos naudojamos 813,77 ha ploto žemės daliai, Lietuvos žemės ūkio akademijai suteiktos žemės naudojimo zonavimo schemeje numatyti Akademijos miesteliui projektuojamiems naujiems gyvenamiesiems namams, yra paliktas valstybės išperkamos žemės statusas, neprieštaravo Lietuvos Respublikos žemės reformos įstatymo 13 straipsnio 4 punktui (1993 m. liepos 15 d. redakcija).

4. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995 m. kovo 9 d. nutarimas Nr. 350 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 25 d. nutarimo Nr. 649 „Dėl Lietuvos žemės ūkio akademijos naudojamos žemės statuso ir jos naudojimo zonavimo schemos patvirtinimo“ papildymo“ prieštaravo Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“ 12 straipsnio 5 punktui (1993 m. liepos 15 d. redakcija), Lietuvos Respublikos piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 12 straipsnio 8 punktui (1999 m. gegužės 13 d. redakcija), Lietuvos Respublikos žemės reformos įstatymo 13 straipsnio 4 punktui (1993 m. liepos 15 d. redakcija) ir Lietuvos Respublikos Konstitucijos 23 straipsniui.

Šis Konstitucinio Teismo nutarimas yra galutinis ir neskundžiamas.

Nutarimas skelbiamas Lietuvos Respublikos vardu.

Konstitucinio Teismo teisėjai:

Armanas Abramavičius

Egidijus Jarašiūnas

Egidijus Kūris

Kęstutis Lapinskas

Zenonas Namavičius

Augustinas Normantas

Jonas Prapiestis

Vytautas Sinkevičius

Stasys Stačiokas